

הישיבה המאה חמישים וחמש (קנ"ה)

ביום רביעי, י"ז בשבט התשמ"ב (10 בפברואר 1982), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים א' אבן-שושן, ש' אירמאי, י' בלאו (יו"ר), ז' בן-חיים, נ' ברגרין, א' ברידא, מ' מדן, א' פורת, גב"ע צרפתי, ח' רבין, י' רצהבי, י' שבטאל.

החברים היועצים האדונים ח' איזק, א' אלדר, א' אמיר, מ' בר-אשר, א' טל, ד' טנא, מ' מייזלש, י' פליקס.

עובדי האקדמיה הגברות ש' בהט, ע' קלין והאדונים א' בנדויד, י' ינאי וי' לוי.

התנצלו: הגב' ש' הראבן, והאדונים א"א אורבך, ע' איתן, א' דותן, ש' הלקין, ש' מורג, ש' מלצר, ד' סדן, י' מנצור, מ' שלי.

נעדרו מפאת מחלה: האדונים ג' גולדנברג, א' הלקין, ש' ייבין, א' מגד, מ' מיקס; ע"צ מלמד - מפאת אבל; א' מירסקי, י"ח פולוצקי, מ"צ קדרי, י' שלו, מ' ולנשטיין, י' סמילנסקי, ד' פגיס, ע' פליישר, א' רובינשטיין.
הא' ע' אורנן - בחו"ל.

סדר היום:

- א. הודעות וברכות
- ב. אישור זיכרון הדברים של ישיבה קנ"ד
- ג. ארבעה "מונחי דקדוק לבתי-הספר"
- ד. השלמה להחלטת מליאה קנ"ד, בעניין "תן": תי"ו דגושה או רפה?
- ה. מונח ממונחי המשרד: מתכונן
- ו. מונחי דמוגרפיה
- ז. מלים בשימוש כללי
- ח. דו"ח המזכירות המדעית

א.

הא' בלאו (יו"ר): יש לי הכבוד לפתוח את הישיבה הקנ"ה. בשם כל החברים וכן בשמי שלי מבקש אני לשלוח תנחומים לחברנו הא' ע"צ מלמד על פטירת אחותו.
כן שולחים אנו רחשי השתתפות בצערן של חברנו הא' אברהם הלקין על פטירת רעייתו לפני כמה שבועות. המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
בעניין אחר, מבקש אני לקדם בברכה את חברנו הפרופ' יהודה פליקס, שהצטרף לאקדמיה, וזו לנו ישיבת המליאה הראשונה עמו.

ב.

הא' בלאו: עלינו לאשר עתה את הפרוטוקול של ישיבתנו הקודמת, קנ"ד. האם יש הערות כל שהן לפרוטוקול? לפי שאין הערות והסתייגויות אני קובע שפרוטוקול ישיבה קנ"ד - אושר.

ג.

הא' בלאו: אנחנו עוברים עכשיו למונחי הדקדוק לבתי-הספר. אתם ודאי זוכרים שבישיבה האחרונה ייפתה המליאה את כוחם של שני הוועדים להוסיף כמה שרידים, שהושמטו מסיבה זו או אחרת, אל רשימת "מונחי הדקדוק לבתי-הספר". המונחים האלה רשומים לפניכם, ואני מודיע שהם התקבלו על ידי שני הוועדים. המונחים הם: וי"ו ההיפוך מעתיד לעבר; וי"ו ההיפוך מעבר לעתיד; עתיד מקוצר; עתיד מוארך.

הא' שבטיאל: מפני מה נוקד ב"הצעות מונחי הדקדוק לבתי-הספר" עֶבֶר בקמץ? והרי כבר מקובל ומנוקד משכבר הימים "עֶבֶר" בפתח, והריהו כמונח טכני-דקדוקי המותאם בד"כ לניקוד העבר בבניין פֶּעַל, וכן בשאר הבניינים. ובבניין פיעל - בגוף נסתר פעמים גם אֶבֶד, שֶׁבֶר, לָמַד וכיו"ב. וכלל אמרו: "אין משנין ממטבע וכו'".

הא' בלאו: פה בשם עצם עסקינו, וכשם עצם ינוקד "עֶבֶר" בקמץ; שהרי אם ננקד "עֶבֶר", הוא לא יתאים לעתיד; כי העתיד אינו מנוקד לפי הניקוד של פֶּעַל בעתיד. על כן יהיה טוב יותר לנקד את ה"עבר" בשני קמצים, כשם העצם.

הצעת שני הוועדים אושרה.

ד.

הא' בלאו: בישיבה האחרונה השמטנו עניין אחד. אתם זוכרים ודאי שעסקנו במשקל "פעלתן", במלים כמו ענות, גאות, כרסתן, שכלתן ודומיהם. זמן רב לפני כן החלטנו על משקל "פעלן", כגון שִׁדְּכוּ, אֶסְפֵּן ודומיהם, ועל רפיון לפני הסופית. ומאחר שהוחלט לאחרונה, שניקוד "פִּעְלָתָן" יהיה שווא, פתח, שווא וקמץ, ללא דגש בעי"ן השם ובלמ"ד השם, אנחנו צריכים לתת את דעתנו, האם להשתמש בדגש קל בתי"ו בשמות על משקל פעלתן, מעין גִּבְרָתָן וכו', או לכתוב את התי"ו רפה. ההצעה שאני מביא כאן לפניכם היא לכתוב תי"ו רפה, שהרי במשקל דומה, במשקל 'פעלן' החלטנו כאמור, שלהוציא מקרים מעטים, אנחנו מנקדים אותו תמיד בלי דגש חזק בעי"ן הפועל ובלו דגש בלמ"ד הפועל. לפי זה יתאים, אם גם כאן לא נטיל דגש בתי"ו של כרסתן, גברתן ודומיהם, אלא נכתוב אותם בלי דגש. זו השאלה שאנו צריכים לתת דעתנו עליה. דוגמאות לפניכם בנספח: תְּבוּסָתָן, עֲנוּתָן, גִּאּוּתָן, כְּרִסְתָן, שְׁכֻלָתָן, גִּבְרָתָן, קִבְּסָתָן, רַעֲבָתָן, שְׁאִפְתָּן, ולעומתם: אֶסְפֵּן, חִלְבָּן.

הא' אבן-שושן: מה הייתה ההחלטה לגבי אספן, חלבן וכדומה? שם עי"ן הפועל ולמ"ד הפועל מנוקדות בלי דגש, משום מה אתה רוצה לרפות פה את התי"ו?

הא' בלאו: הצליל של שתי הצורות "פעלן" ו"פעלתן", הוא דומה. על "כרסתן" לא החלטנו, ואנחנו צריכים היום לדון בשאלה. אני מביא זאת כבעיה.

הא' בן-חיים: אני רוצה להזכיר נשכחות. לפעמים קורה שהמליאה דנה בהצעת הוועדה, מקבלת חלק, וחלק היא משנה ואינה נותנת את דעתה על התוצאות. וכך החלטת המליאה מעוררת בעיה חדשה, כמו במקרה שלפנינו. אילו החליטה המליאה לקבוע את הצורה כשל כְּרִסְתָן, גִּבְרָתָן, רפיון התי"ו מובן מאליו. אבל המליאה החליטה לקבוע את הצורה כְּרִסְתָן וכיו"ב. על כן נתעוררה שאלת הדגש בתי"ו. זו אפוא הבעיה שעלינו להחליט עליה עכשיו.

הכלל הדקדוקי מחייב שתהיה תי"ו דגושה. מצד שני לא מצאנו במקורות צורה, אלא בתי"ו רפה.

אני מעמיד לפני המליאה את השאלה: יש שתי דרכים: (א) או שהמליאה חוזרת בה מהחלטת הקודמת, ואומרת, שמוטב לקבוע צורת קרסָתן וגְבָרָתן, שהרי המלה 'גברתן' נגזרת מהמלה גְבָר, והמלה 'כרסתן' מהמלה קָרַס, והתי"ו רפה על פי הכלל הידוע; (ב) או אם בכל זאת תעמוד על החלטתה, קרסָתן וכי"ב, לא אראה אסון בקביעת תי"ו רפה, עם שזה לכאורה נגד כללי הדקדוק. צריך לזכור כי יש בעברית בג"ד-כפ"ת רפים אף על פי שההברה שלפניהם סגורה, בכגון קָדוּ, חֲלָבָן. המליאה כבר אישרה למעשה כלל זה: כל צורה שהאות השלישית של השורש רפה בה, היא ממשיכה להיות רפה גם אם בנטייה או בגזירה ההברה שלפניה נסגרת. כך על ידי עצם קביעת קָדוּן וכי"ב.

ביקשתי להביא לכאן מה היו השיקולים בוועדה.

הא' בלאו: יש עוד שיקול אחד, כי את "תְּבוּסָתָן", "עֲנוּתָן" נצטרך לנקד בתי"ו רפה לפי הכלל, אבל תמיד נוכל לטעון שצורות אלו נתהוו על ידי נשילת הקמץ, ועל כן אנחנו מנקדים את התי"ו רפה. אפשר יהיה להתאים זאת לדקדוק המקובל.

הא' אבן-שושן: זה מקובל גם בלשון ספרותית.

הא' בלאו: אני מציע שנצביע.

הא' אירמאי: ברצוני לשאול שאלה לגבי בעיה אחת: נאמר כבר ש"פְּעֻלָּתָן" שייך לקבוצה ג' של שמות בסיומת "-תָּן".

הא' בלאו: הוא לא נגזר מ"פְּעֻלָּה", ואילו "תְּבוּסָתָן" נגזר מ"תְּבוּסָה". במקרה של "פעלתן" כאן אין גזירה.

אנחנו עוברים להצבעה: מי בעד הטלת דגש בשמות אלה, ומי בעד תי"ו רפה?

הצבעה

10 -	בעד תי"ו דגושה
5 -	בעד תי"ו רפה

הוחלט על תי"ו דגושה.

הא' אמיר: האם זה חל גם על "חלבן"?

הא' בלאו: בזמנו הצבענו כבר על כך. המלה "חלבן" אינה שייכת למשקל זה.

ה.

הא' בלאו: נשאר לנו מונח ממונחי המשרד. מדובר על "adjustable": מתְכוּנָן או כּוּנִין. הצעת הוועדה היא לא להשתמש בכּוּנִין, כדי לא ליצור משקל דמוי פְּעֻלִיל בהוראה של "ניתן ל-" (בדומה למשקל פְּעִיל מן פְּעַל), אלא להשתמש בבינוני של התפעל.

הסכמנו על כך באחת הישיבות הקודמות ואני חושב שנוכל לגשת מיד להצבעה. מה שעומד לפנינו להצבעה זה מתְכוּנָן או כּוּנִין.

הא' איזק: נדמה לי שהמלה כִּנְיִן מצויה באיזה מקום.

הא' בלאו: שתי המלים נמצאות במונחי האקדמיה, גם מתְּכַנֵּן וגם כִּנְיִן. אם נחליט, שאנחנו מקבלים מתְּכַנֵּן, אז כִּנְיִן יתבטל.

הצבעה

בעד מתְּכַנֵּן - 16
בעד כִּנְיִן לא הצביע איש

הוחלט על מתְּכַנֵּן

1.

הא' בלאו: אנו עוברים למונחי דמוגרפיה, שאנחנו עוסקים בהם זמן לא מועט. כפי שאתם זוכרים, בישיבה האחרונה הועברו מונחי הדמוגרפיה הנוטרים אל הרופאים, הגינקולוגים, אם איני טועה, ואחר כך הם חזרו אלינו דרך שני הוועדים. לפניכם כאן המונחים כפי שהוחלט עליהם בוועד הדקדוק וועד המינוח ביום 27 בינואר 1982, בסעיף ג' של זיכרון הדברים. (קורא) המדובר כאן במונחים alien, foreigner. המונח, שהוועדה הציעה, הוא "אזרח חוץ". הדמוגרף, מר נוימן, הואיל להופיע לפני שני הוועדים, ואמר שהוא מתנגד למונח "אזרח חוץ", מכיוון שמשמעו הוא אדם, שיש לו אזרחות שונה, ואין הכוונה לכך. במלים alien, foreigner, הכוונה היא לאדם שהוא זר. ועל כן החליטו שני הוועדים להעדיף "זר" על "אזרח חוץ".
אני מציע שנצביע על זה.

הצבעה

בעד המונח "זר" - 15
בעד המונח "אזרח חוץ" לא הצביע איש

נתקבל המונח "זר"

הא' בלאו: אנחנו עוברים למונח labourer. מר נוימן לא היה מרוצה מהמונח "פועל", שיש בו כוונה למי שהוא בעל מיומנות כלשהי. על כן הוצע לקבל "פועל פשוט" למלה labourer, ולמלה worker הוצע לקבל את המונחים: עובד, פועל.
אני מעמיד להצבעה את המונח "פועל פשוט" למלה labourer, וכנגד זה המונח "פועל", עובד" כתרגום ל-worker.

הצבעה

בעד המונח "פועל פשוט" - 14

הא' בן-חיים: למלה "פועל שחור" יש משמעות לוואי (וקונוטציה) לא נעימה. worker הוא "פועל" סתם. על כן צריך להוסיף לוואי "פשוט". מטעמי חברה אין רצוי שהלוואי יהיה "שחור".

הא' פורת: "פועל פשוט" הוא מה שקרוי בפי העם "פועל שחור".

הא' בלאו: הדמוגרפים היו זקוקים למונח ל-skilled worker, וטענו ש-labourer אינו skilled worker. הדמוגרפים לא רצו להשתמש ב"פועל שחור" ועל כן הוצע המונח "פועל". ל"פועל" יש חיסרון, כי הם זקוקים למונח-על, ומשתמשים ב-worker. לזה הוצע גם "פועל" וגם "עובד". אי-אפשר להפריד בין labourer ל-worker. המונח "פועל שחור" ל-labourer אינו בא בחשבון. מאחר שלא נוכל לנגד "פועל" ל"עובד", על כורחנו נצטרך לתרגם labourer ב-"פועל פשוט".

הא' טנא: מה המונח להיפוכו של "פועל פשוט"?

גב' בהט: לפי החוברת שעבדנו על פיה, המונח "פועל פשוט" אינו משמש הרבה; "פועל פשוט" על פי החוברת הוא פועל, העובד עבודה קשה במיוחד, ואינו בעל השכלה.

הא' בלאו: אני מציע שנחזור ונצביע לפני שנסתבך שוב.

הצבעה (חוזרת)

19 -	labourer - "פועל פשוט"
1 -	"פועל" המונח

נתקבל המונח "פועל פשוט".

הא' בלאו: אנחנו עוברים למונח worker, שהוא המקביל ל"פועל, עובד". אין פה מונח אחר.

הא' איזק: בשימוש הלשון מבדילים בין עובד במשרד ובין פועל בתעשייה או במלאכה. האם ההבדל הזה אינו עומד בעינו כאן?

הא' פורת: היום אין הבדלים כאלה; בתעשיות עתירות מדע, למשל, העובדים קרויים עובדים ולא פועלים דווקא.

הא' אבן-שושן: יש מפלגת הפועלים, הסתדרות העובדים, ואי-אפשר להבדיל בין המונחים "פועלים" ו"עובדים".

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את המונח "עובד" ו"פועל", שני המונחים כאחד, למשמע worker.

הא' אברמסון: אני נגד קביעת שני מונחים, אלא רוצה אני להצביע בעד מונח אחד. "עובד" מקובל עכשיו בניגוד למי שאינו עובד במוסד. [פונה אל היו"ר] אתה עובד או לא עובד?

הא' בלאו: אני מקבל משכורת.

הא' אברמסון: זה דבר אחר לגמרי.

הצבעה

- בעד שני המונחים, "עובד" ו"פועל" - 18
בעד מונח אחד בלבד, "עובד" או "פועל" - 3

נתקבלו שני המונחים גם יחד, "עובד" ו"פועל".

הא' בנדויד: הקובע במונח "פועל" הוא עצם המיומנות של האדם העובד.

הא' בלאו: אנחנו עוברים למונח illicit union. לפי דעת הוועדה, ההצעה "התקשרות פסולה" היא ערכית ולא מדעית. המונח הקודם שהוצע, "קשר של נישואים", אף הוא אינו נכון, כי הוא מבטא קשר מותר וראוי, בו בזמן שהכוונה במונח הלועזי שלפנינו היא לקשר שהוא אסור על פי הנוהג.

הא' אברמסון: הכוונה במונח הלועזי היא על פי דין ולא על פי נוהג.

הא' בלאו: הצעת שני הוועדים הייתה "התקשרות אסורה", או "התקשרות שלא בהיתר", ושתי ההצעות קיבלו אותו מספר קולות. בהצבעה חוזרת נתקבלה ברוב קולות ההצעה "התקשרות אסורה".

הא' טל: אני לא מבין מה זו "התקשרות אסורה" מבחינה דמוגרפית; למה לא "התקשרות פסולה"?

הא' בלאו: הצעה זו קיבלה אפס קולות. אני מעמיד להצבעה את הצעת הוועדים "התקשרות אסורה".

הצבעה

- בעד "התקשרות אסורה" - 15
נגד "התקשרות אסורה" - 1
נמנעו - 5

המונח "התקשרות אסורה" אושר.

הא' בלאו: אנו עוברים למונח cohabitation. הוועדה החליטה "מגורי יחד", והועלתה גם הצעה: "מגורים יחד". ברוב קולות של שני הוועדים נתקבלה ההצעה "מגורי יחד".

הצבעה

- 15 - בעד המונח "מגורי יחד"
3 - נגד המונח "מגורי יחד"

המונח "מגורי יחד" אושר.

הא' בלאו: אנו מגיעים למונח single survivor, והכוונה לרווק, ש"נשאר" מבחינה דמוגרפית. ישנה רשימה סטטיסטית של רווקים, ואחר כך, כעבור 10 שנים למשל, עורכים רשימה חדשה, ונמצא שמספר הרווקים קטן ב-5% או ב-10%; 10% נפטרו ו-5% נישאו, ונשארו אלה ואלה, כלומר, אותם 85% של הרווקים. מבחינה דמוגרפית קוראים לאנשים אלה "רווק שנשאר". כלומר, נשארו רווקים ולא עברו לקטגוריה אחרת, לא חשוב איזו קטגוריה. כפי שהסביר מר נוימן, יש שתי אפשרויות: חלק מהם נשא אישה או נישא, וחלק מהם נפטר...

הא' בנדויד: ואין זה כולל אלמנים וגרושים?

הא' בלאו: הכוונה לרווקים, שנשארו בחיים ולא נישאו.

הא' לוי: הכוונה למי שנשאר בחיים.

הגב' בהט: ברצוני לחזק את הטענה של יעקב. ישנה קטגוריה של רווקים שנשארו רווקים; המלה "נשאר" כאן היא בעלת משמעות מיוחדת: לא סתם שהוא "נשאר", אלא "נשאר בחיים"; ויש לנו התרגום של survival ויש לנו המונח המופשט של "נשארות"; על סמך המלה "נשארות" גזרנו פה "נשאר", והכוונה למי שנשאר בחיים. הדמוגרפים זקוקים לקטגוריה זו כדי לברר אם רווקים נשארים בחיים יותר או נשואים נשארים בחיים יותר, והכוונה כאן להישארות בחיים.

הא' בלאו: המונח survival לפי מר נוימן, שמפיו אני חי, אין פירושו שהוא נשאר בחיים, אלא שהוא נשאר רווק, וזה בפירוש מה שכתוב פה, במילון הדמוגרפי הרב-לשוני שאנו מתרגמים. כך גם הסביר מר נוימן בישיבה של הוועדה, ואני מצטט מתוך תמצית הפרוטוקול של ישיבת שני הוועדים.

גב' בהט: "נשאר רווק" אף הוא נמצא ברשימה, והוא תרגום של remainig single. כאן הכוונה לאדם, שנשאר בחיים כרווק בעוקבה.

הא' אברמסון: למה לא להשאיר "רווק נשאר"?

הא' ברוידא: הכוונה, כפי הנראה, ל"נשאר שהוא רווק" ולא ל"רווק שנשאר".

הא' בלאו: בהצבעה בוועדים ניתן רוב קולות ל"רווק שנשאר" ולא ל"רווק נשאר".

הא' רבין: באנגלית survivor הוא שם עצם; שם העצם הוא העיקר. זאת אומרת לא survivor who remained single. התרגום הנכון הוא: נשאר כשהוא רווק, ולא רווק נשאר.

הא' **אירמאי**: אני חולק על דברי קודמי. הדמוגרפים אמרו שכאן single הוא שם עצם, והכוונה ל-single שהוא survivor. בסטטיסטיקה, למשל, יש עמודה של singles משנת 1970, ואחר כך עמודות המציינות כמה מהם נישאו ונפטרו, ואחר כך כמה רווקים נשארו. אין מספר זה מופיע בעמודה של נשאים, אלא בעמודה של רווקים, ולכן יש לומר: רווק שנשאר.

הא' **בר-אשר**: בעקבות המחלוקת לגבי המושג אולי אפשר להציע תוספת.

הא' **בלאו**: אני מציע להצביע. כפי שאמר הא' אירמאי, דיברנו על זה לא מעט. מר נוימן קרא לפנינו באותה ישיבה של הוועדה חומר שעליו הוא מסתמך, והוא אומר שמדובר כאן בעיקר על רווקים, ועליהם נאמר, שנשארו. הוא עצמו פקפק תחילה בנושא, ולכן חיפש וזה מה שהוא אמר.

הא' **בן-חיים**: קודם-כל אזכיר כי אין אנחנו באים לתרגם לשון אלא לקבוע למושג מסוים את המונח העברי. ראוי ליתן את הדעת כי הריבוי של "שנשאר רווק" הוא: "שנשארו רווקים". אם נאמר "נשאר רווק", יהיה ריבוי "נשארים רווקים". זה ההבדל המהותי ועל זה צריך להחליט. אם מדובר על "נשארים" פירושו "רווק שנשאר". "נשארים רווקים" פירושו אותם שנשארו בחיים והם רווקים. ואולם "נשארו רווקים" פירושו שנשארו ברווקותם.

הא' **בלאו**: במילון הדמוגרפי הרב-לשוני שיש לנו כאן, הכותרת היא single והמונח שלנו בא תחת single (קורא באנגלית): single delivery, single birth, ועוד. single survivor מופיע במילון כאחד ה-singles. מדובר על רווק ככותרת עיקרית ובתוך הכותרת נכנס ה-survivor.

הא' **ברוידא**: הקושי הוא ש"נשאר" יכול להתייחס למי שנשאר בחיים או למי שנשאר ברווקותו.

הא' **בלאו**: הכוונה לנשאר ברווקותו.

הא' **צרפתי**: ולא נשאר בחיים?

הא' **פורת**: מדובר בסטטיסטיקה של אלה שנשארו רווקים או נשארו בחיים.

הא' **לוי**: הטענה היא שבגיל מסוים נתון זה שלא נשא אישה נשאר רווק.

הא' **ברוידא**: אולי נכתוב "שָׁאָר"?

הא' **בנדויד**: נכון, אם הכוונה לשאירים שהם רווקים.

הא' **בלאו**: זה לא חייב להיות תמיד בצורה זו, יכולים להיתוסף רווקים. יכול להיות מספר גבוה יותר ממה שהיה קודם.

הא' **רבין**: לא שמעתי שרווקים מתרבים.

הא' צרפתי: survivor זה נשאר; אדם נורמלי הוא survivor בזה שהוא לא מת. וכאן רוצים להוסיף, שרווק נשאר על ידי זה שהוא לא מת, וגם לא נישא. הדגש הוא שהוא לא מת, ולכן הוא survivor, ולכן ברשימת הרווקים יש רווקים שמתו וכנגד זה רווקים שנשארו. יש רווקים שהסתלקו מרווקותם בדרך אחרת.

הא' רבין: החלטנו ש-survivor זה "נשאר". אם החלטנו, יכול להיות שאין מה לעשות. אני חושב שזה מונח לא טוב, מפני שיש לו בעברית לכל הפחות עוד משמעות אחת נוספת, המפריעה לעניין זה. אנחנו יכולים להגיד, שהוא נשאר רווק וזה רווק שנשאר, ונשאר בחיים. survivors יכולים להיות כל מיני דברים. הייתי רוצה להציע לוועד המינוח לחשוב אולי עוד פעם על כך, שמא אפשר להציע דבר יותר טוב מ"נשאר". אנחנו למעשה מודיעים קבל עם, שהמלה "נשאר" איננה מוצלחת וגורמת סיבוכים בצירופים. לכן כל העניין הזה נראה לי מגוחך. אני מציע להחליף את המונח לאחר.

הא' אבן-שושן: הייתה הצעה של "הישרדות".

הא' ברידא: אני חוזר על הצעתי לכתוב "שָׁאָר".

הא' אברמסון: הכוונה היא "נשאר". אם אומרים "רווק נשאר" זה אומר שהוא נשאר כפי שהוא, או שנשאר רווק, או רווק שנשאר בחיים.

הא' אבן-שושן: הוועדה לא קיבלה "שָׁאָר", כי ל"שָׁאָר" ניתן מובן משפטי מיוחד, "שאירים" הם אלה שנשארו אחרי מות הוריהם: בנים, או קרובים וכיוצא בזה. ההצעה הייתה "הישארות בחיים" ואחר כך הוצע המונח "נשארות". לפי זה יש לקבל את שם העצם survivor "נשאר", אף על פי שקיים פה בלבול-מה בין השם ובין הפועל.

הא' אירמאי: אני מתפלל על צורת הדיון. המונח "נשאר" נתקבל בוועדת הדקדוק וגם בשני הוועדים, ובמליאה בישיבתה הקודמת. כל ההצעות שהושמעו היום הושמעו אז, הייתה הצבעה והיה רוב קולות בניגוד למה שנאמר היום; נשאר ונשארות זה בשביל survival, survivor. מאחר שהאקדמיה קיבלה זאת לפני כמה חודשים, אין טעם לחזור היום, אחרי זמן כל כך קצר, אל הצעות שנדחו בשעתן. אני מציע לקבל את הצעת שני הוועדים כפי שהיא. אולי בעוד 10 או 20 שנה אפשר יהיה לדון מחדש במונח "נשאר".

הא' לוי: אולי כדאי לחזור להצעה הישנה, ולהוסיף את המלה: "חיים", כלומר, נשאר בחיים.

הא' בלאו: עלינו לזכור את דרך עבודת הוועדה למונחי דמוגרפיה. לפנינו ספר דמוגרפי באנגלית, שאותו אנו מתרגמים, ומדובר שם על סטטיסטיקה של אותם האנשים, כפי שאמר הא' צרפתי, שנשארו רווקים. מצד אחד נשארו בחיים ומצד שני לא נישאו. על זה מדובר. כל ביטוי משותף לשני דברים אלה באיזו לשון שהיא מעורר ספקות. גם הביטוי survivor מעורר ספקות, כי כל אחד מדבר על הישארות בחיים ולא חושב על הישארות ברווקות. זה הקובע, ולכן הוועדה החליטה על "נשאר" בלבד. כאשר אומרים "נשאר בחיים" מרגישים רק צד אחד של הבעיה ולא את הצד השני.

הא' מייזלש: אפשר לקשור כאן את שני השמות ולומר: הנשאר שהוא רווק, ובקיצור: הנשאר הרווק.

הא' בלאו: הסוג העליון הם לא הנשאים, אלא הרווק: לא "נשאר שהוא רווק", אלא "רווק שהוא נשאר". הסעיף שנמצא כאן בדיון הוא סעיף הרווקים, אותם רווקים שנשארו למשל 10 שנים כרווקים, כי לא נישאו מצד אחד, ולא נפטרו מצד שני. זה המצב כאן. במצב זה אין לנו בררה אלא להשתמש במונח שיהיה קשור יותר באחד משני הצדדים.

הא' בנדוד: השי"ן במונח "שנשאר" היא המפריעה. אילו מחקנו אותה וכתבנו "נשאר", היה ברור יותר ופטר אותנו מפירושים.

הא' ברידא: מן המונח single survivor אין משתמע אדם שנשאר ברוקוּתו.

הא' בלאו: אך הדמוגרפים אומרים כך בהחלט!!

הא' ברידא: זה אינו סובל את הפירוש הזה. כדי לצאת מהסבך אני מציע אפוא, אם רוצים להצביע דווקא היום, לכתוב "רווק שואר".

הא' בלאו: לפניכם חמש הצעות: (א) הצעת שני הוועדים: "רווק שנשאר".

הא' רבין: "נשאר רווק" מבחינת התוכן אינו מתאים.

הא' בלאו: דעתי היא ששני הוועדים הציעו את ההצעה הטובה ביותר. אנחנו חייבים להצביע היום.

הא' צרפתי: "רווק שנשאַר" זו הצעת תיקון שהוחלט עליה בשני הוועדים. לאחר דיון החזירו את השי"ן. ואם משאירים "נשאַר" זה פועל ולא תואר. אולי "רווק נשאַר" זה יותר טוב.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את ההצעות הבאות: (א) "נשאר רווק"; (ב) "רווק שנשאַר", עם פתח מתחת לאל"ף; (ג) "רווק נשאַר" עם קמץ תחת האל"ף; (ד) "רווק ששאר"; (ה) הצעת שני הוועדים: "רווק שנשאַר" ו"רווקים שנשארו".

הצבעה

- 6 - בעד הצעת שני הוועדים "רווק שנשאר", "רווקים שנשארו"
- 2 - בעד ההצעה "רווק ששאר"
- 2 - בעד "רווק שואר", "רווקים שוארים"
- בעד "נשאר רווק" לא הצביע איש
- 12 - בעד ההצעה "רווק נשאר" "רווקים נשארים"

ההצעה "רווק נשאר", "רווקים נשארים" נתקבלה.

הא' בלאו: למונח הלועזי immigration אושר בשני הוועדים התיקון "הגירה נכנסת", במקום "הגירה למדינה"; ולמונח emigration – "הגירה יוצאת", במקום "הגירה ממדינה". זו הצעת שני הוועדים.

הא' **מייזלש**: אני מחדש את הצעת: "הוגר" ליוצא ו"מהגר" לנכנס.

הא' **בלאו**: אני מעמיד להצבעה את ההצעה "הגירה נכנסת" ו"הגירה יוצאת" כהצעת שני הוועדים, לעומת ההצעה "הוגר" ו"מהגר".

הצבעה

- 11 - בעד ההצעה "הגירה נכנסת" ו"הגירה יוצאת"
- 3 - בעד ההצעה "הוגר" ו"מהגר"

ההצעה "הגירה נכנסת" ו"הגירה יוצאת" אושרה.

הא' **בלאו**: למונח restrictionist policy אושר בשני הוועדים התיקון "מדיניות הגבלת האוכלוסייה".

הא' **ינאי**: עלי להבהיר דבר, למניעת שיבוש: בשני הוועדים נדונו שני מונחים באנגלית: restrictionist policy, שמציעים לתרגמו "מדיניות הגבלת האוכלוסייה", ומונח שיבוא בעקבותיו, anti natalist policy, שבעברית פירושו "מדיניות הגבלת הילודה". הביטוי הראשון הוא "מדיניות הגבלת האוכלוסייה".

הא' **בנדויד**: למה לא "אוכלוסים" במקום הדגם הלועזי "אוכלוסייה"? המונח במקורותינו אינו אוכלוסייה אלא אוכלוסים, וכך נהגו גם בפרסומי שלטון המאנדאט: "מפקד האוכלוסים לשנת 1931".

הא' **ינאי**: ההצעה הובאה להצבעה בישיבה הקודמת והוחלט לדחותה.

גב' **בהט**: הוחלט, שבמונחי הדמוגרפיה ישמש המונח "אוכלוסייה" בלבד, להוציא "מפקד אוכלוסין", משום שכך מקובל. בצירופים אחרים אין אוכלוסין אלא אוכלוסייה, כאמור.

הא' **בלאו**: אני מעמיד להצבעה את הצעות שני הוועדים: "מדיניות הגבלת האוכלוסייה" לעומת "בעד הגבלת האוכלוסייה", וכן "מדיניות הגבלת הילודה" לעומת "בעד הגבלת הילודה".

הצבעה

- 18 - בעד ההצעות "מדיניות הגבלת האוכלוסייה/הילודה"
- 1 - בעד ההצעות "בעד הגבלת האוכלוסייה/הילודה"

ההצעות: "מדיניות הגבלת האוכלוסייה/הילודה" אושרו.

הא' **בלאו**: אנחנו מגיעים למונח האחרון: senility, old age. המונח הזה עבר הרבה גלגולים. שני הוועדים הציעו להשתמש ב"זקנה", שהיא מתאימה ל-old age ועל כן גם ל-senility, בהוראתו כאן. כל המונחים הם דמוגרפיים לעניין המיוחד הזה.

הצבעה

- בעד ההצעה "זקנה" - 13
נגדה - 4

ההצעה זקנה אושרה.

הא' אלדר: בישיבה הקודמת נאמר שלא מתים מזקנה.

הא' בלאו: בישיבת שני הוועדים הסביר מר נוימן, כי כאשר אין יודעים את סיבת המוות, מדגישים את גילו הגבוה של הנפטר. זה היה ההסבר. הוא הוסיף, שככל שהסטטיסטיקה מדויקת יותר ואמצעי הרפואה מדויקים יותר, כן יורד בטבלאות מספרם של אלה, כי לאמיתו של דבר אין מתים מזקנה. אלא שכאשר אין יודעים את סיבת המוות, משתמשים במונח הזה. זו הכוונה.

הא' פליקס: למה לא "זקן"?

הא' בלאו: זה הוצע, והתברר אחר כך שהכוונה למלה old age, ואפשר להשתמש במונח הפשוט. בזאת סיימנו את מונחי הדמוגרפיה. אנו עוברים לסעיף ז'.

ז.

הא' בלאו: שני הוועדים דנו בשאלה, אם מותר בעברית לנגד בהברה סגורה בלתי מוטעמת קמץ קטן וקבוץ, והם החליטו, שאמן לעומת אמן, ואמנות לעומת אמנות אכן ישקפו ניגוד זה. ההצעה לפניכם.

הא' ברוידא: צריך להביא בחשבון את עניין הכתיב המלא.

הא' בלאו: אמן תהיה בוי"ו שרוקה, לפי השיטה של ועד הלשון, ולא תהיה בעיה, כי מבחינים בין ו לבין ו; אבל לפי שיטות שלא מבחינים, זו אכן בעיה.

הא' טל: אלא אם כן נמצא מלה אחרת.

הא' ברוידא: בכתיב המלא הנהוג יהיו אומן "בעל מלאכה" ואומן "ארטיסט" זהים.

הא' בן-חיים: יש שמבטאים אמן במקום אומן.

הא' מדן: יש כאלה שמבחינים, ויש בדפוס המקרא שלושה ניקודים שונים.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את שני המונחים בניקוד המוצע על ידי שני הוועדים.

הצבעה

בעד שני המונחים: אמן, אמןות; אמן, אמןות - רוב קולות

שני המונחים אושרו.

הא' בנדויד: והכוונה לשני משמעם שונים.

הא' בלאו: ועתה למונח "מחיר רצפה", לעומת "מחיר תקרה", שאושר מכבר.

הצבעה

בעד המונח "מחיר רצפה" - 6
נגדו - 8

ההצעה לא נתקבלה.

הא' בלאו: אני מבקש הצעות אחרות. ברור שאם לא תהיה החלטה נצטרך להחזיר זאת לוועדה, והיא שוב תביא לנו הצעה זו.

הא' בן-חיים: הואיל והצעת הוועדה לא נתקבלה, ואין הצעה חיונית אחרת, אני מציע שהוועדה תחזור ותדון בדבר. הועלתה הצעה של "מחיר סף" במקום "רצפה", ואני ממליץ עליה, כי סף זה הגבול, אם בכלל נחוץ מונח כזה.

הא' ברוידא: זה יבלבל. אני מציע "מחיר תחתית".

הא' אמיר: אני מציע "מחיר תת" ו"מחיר על".

הא' אירמאי: עליי להבהיר, שהמונח "סף" נתקבל בפיסיקה בהוראה דומה, לגבי אלקטרון במצב אנרגטי מסוים, כל עוד לא עבר רמת סף מסוימת. שם "סף" הוא נקודה גבוהה יותר, שאותה אין האלקטרון מסוגל לעבור. דומה הדבר לכדור הנע במסילה שיש בה שקע, ואם רוצים להוציאו מהשקע, יש להעלותו תחילה אל קדקוד שבשפת השקע, ולזאת קוראים "סף". לכן אין המלה מתאימה למקרה הנדון, כי בפיסיקה משמעותה מנוגדת.

בנוגע ל"מחיר תקרה", שכבר אושר: מדובר רק על "מחיר רצפה". אם נשנה מונח אחד, יש לשנות גם את השני.

הא' טל: מה שהיה פעם "מחיר מינימלי".

הא' רבין: האם מדובר פה בתיאור של מצב בבורסה, או בהוראות בורסה?

הא' אירמאי: הכוונה כאן היא: לא למכור זאת מתחת למחיר מסוים. זה לא מינימום ולא מקסימום, כי מינימום ומקסימום זה דבר אחר.

הא' אלדד: מנסיוני העצמי אני יודע, שאין נוהגים להשתמש במונחים "מחיר תקרה" ו"מחיר רצפה" (לא בלועזית ולא בעברית), כשמתכוונים להגבלת שער (=לימיט), שעה שנותנים הוראות מכירה או קנייה (של מניות) לבורסה לניירות-ערך.

הא' רבין: יש לפנינו מקרה טיפוסי למונחים המתקבלים בוועדה למונחים בחיי יום יום. אלה דברים תלושים מההקשר, עם הסברים בלתי אחראיים, ואחר כך צריך לתקן. אני מבקש להחזיר את המונח הזה לוועדה. הוא הובא בצורה גרועה. צריך לחכות עד שישתתף מומחה של הבורסה. אסור למסור זאת לוועדה שאין בה אף מומחה. אני רוצה למחות בתוקף נגד התנהגות זו.

הא' אברמסון: האם חשבו על "עליון" ו"תחתון"?

הא' בר-אשר: יש שתי הצעות אלטרנטיביות: בעיתונות ובחיים כבר היום משתמשים בצירופים "מחיר תקרה ומחיר רצפה", גם כאשר מדובר על שכר. שמענו השבוע על שכר רצפה ושכר תקרה. דבר שני, אם החליטו על "מחיר תקרה", אי-אפשר להימלט מ"מחיר רצפה". אולי צריך לבטל את ה"תקרה" ולקבוע מונח אחר? אם קובעים "תקרה" למה לא נקבע "רצפה"? "רצפה" מזומנת מאלה מכוח "תקרה". בחיים יש רצפה כנגד תקרה, ואנחנו משתמשים בזה; אולי לא בבנקים, כי בבנקים הקובע הוא המושג האנגלי: limit (ולא "גבול" העברי). על כן אני חושב שאם איננו רואים את ה"רצפה" כמונח טוב צריך לחזור ולדון גם ב"תקרה", ולהציע מונח אחר.

הא' בן-חיים: אמשיד את דברי הא' בר-אשר. לפעמים אנו מאשרים מונח מסוים, ואחר כך רואים קושי כאשר בא מונח שני המותאם לו. כאשר הוסכם לקבוע "תקרה" לא חשבו הקובעים שיבוא גם "רצפה". אזכיר כי במתמטיקה נוהגים המונחים "חסם עליון" ו"חסם תחתון". אני מציע לומר "מחיר עליון" ו"מחיר תחתון", או "עילי" ו"תחתי", ולהוציא את "תקרה".

הא' אירמאי: "עליון ותחתון" נראה לי; "עילי ותחתי" - לא, כי יש לכך משמעות אחרת. "עילי" הוא מעל לקרקע, ו"תחת" הוא מתחת לקרקע. המלה "חסם" היא מלה טובה; ולא צריך לומר "גבול" אלא "חסם עליון" ו"חסם תחתון".

הא' פורת: מדובר על "מחיר עליון" ו"מחיר תחתון".

הא' אמיר: אם יש בעיה של "רצפה ותקרה" במקום "מחיר רצפה ומחיר תקרה", אולי אפשר לקבוע: "תקרת מחיר" ו"רצפת מחיר".

הא' בלאו: בקשר למה שאמר הא' רבין, המונחים האלה, שהם מונחים בחיי יום יום, הנשאבים בדרך-כלל מן העיתונות, אין הוראתם מדויקת. בגלל זה קשה מאוד להחיל מונחים אלה למצבים מדויקים כמו בורסה ודומיהם.

הא' רבין: בדרך-כלל אנחנו מקבלים הצעה עם הסברים. פה ההסברים אינם מתאימים למונחים. היו כבר מקרים כאלה, אבל זהו מצב מביש בשביל המליאה. אני מבקש, שוועדה זו תיקרא לשיבה, ותקבל מאיזה מומחה הסבר במה מדובר, ואז נוכל לדון בזה.

הא' בלאו: אם איני טועה, אין מדובר כאן במונח המשמש את הבורסה או את הבנקים, אלא במונח שמשמשים בו בחיי יום יום.

הא' רבין: יש צורך במומחה שיביא הסבר יחד עם המונח.

הא' בלאו: כנראה הוועדה חשבה כך, וייתכן שהיא חשבה שזה מובן, כי משתמשים בזה בחיי יום יום.

הא' אבן-שושן: באנגלית קיים בעניין זה המונח "רצפה".

הא' מייזלש: בשמות "עליון ותחתון" יש משמעות של גזירה מראש, שאסור לעלות או לרדת ממחיר זה, ולא זו הכוונה.

הא' בלאו: אני מציע שנצביע עכשיו על הצעה, שאחדים מהחברים הציעו כאן - "עליון ותחתון". פירוש הדבר יהיה, שאם הצעה זו תתקבל, נבטל את ההצעה הקודמת, שהייתה "מחיר תקרה", ואז במקום שני המונחים האלה נשתמש ב"מחיר עליון" וב"מחיר תחתון".
ההצעה שנייה אעמיד אחר כך להצבעה את ההצעה "מחיר עילי" ו"מחיר תחתי".

הצבעה

בעד ההצעה: "מחיר עליון ומחיר תחתון" - 11

בעד ההצעה: "מחיר עילי ומחיר תחתי" - 8

נתקבל "מחיר עליון" ו"מחיר תחתון".

הא' בלאו: שינינו, אם כן, את המונח "מחיר תקרה".

הא' אבן-שושן: ועם זאת, מלת סלנג זו תישאר; בבנקאות מקובל המונח "תקרה".

הא' בלאו: אנחנו עוברים להצעות למונחים "לגיטימי" ו"לגיטימיות", כשמות תואר: קָשֶׁר, צֶדֶק, כְּדִין; וכשמות עצם - צִדְקוֹת, קְשָׁרוֹת.

הא' רצהבי: יש לי עוד הצעה: "כְּנִאוֹת" או "כְּנָאוֹת".

הא' אלדר: אני מציע לקיים בעברית את המונח הלועזי "לגיטימי", לצד המונחים המוצעים כתחליפיו העבריים.

הא' בלאו: מלה זרה אפשר תמיד לקיים.

הא' אלדר: אבל אני מציע לרשום אותה לצד תחליפיה העבריים, כדי שיובן שאין האקדמיה דוחה או פוסלת את שימושה בלשון העברית עם הכנסת המונחים העבריים.

הא' בלאו: זה מובן מאליי; אנחנו משתמשים במלים זרות.

הא' אירמאי: מלים אלו אינן זהות בשפות שונות, ולכן דרושה קביעה.

הא' בלאו: לו החלטנו על קבלת מונח אחד, ואמרת, שליד מונח זה צריך להשתמש במונח לועזי, הייתי אומר, שאנחנו צריכים לקבל זאת. כאן לא החלטנו. ברור לגמרי, שכל אחד יכול להשתמש במונח לועזי; זה מובן מאליו. לו הייתה החלטה חד-משמעית, זה היה שונה.

הא' רבין: משמעות ההחלטה תהיה, שאנחנו מייעצים לתת מלים נוספות לאותו דבר.

הא' בלאו: בדיוק. מי פוסל מונח לועזי ומי עלה בדעתו לפסול אותו?

הא' אבן-שושן: המונח הלועזי לגיטימי!...

הא' בנדויד: והמונח העברי כשר.

הא' ברוידא: אין זה בדיוק כך. אין הכוונה להוסיף עוד שלוש מלים למלה "לגיטימי", אלא לעזור לאנשים להשתמש במושג עברי. והרי המלה "לגיטימי" יכולה להיות בעלת משמעות שונה בהקשרים שונים. יש להניח זאת להבנתו של האיש המשתמש. למען הבהירות ראוי להבדיל בין ההצעות לא בפסיקים - כאילו יש זהות ביניהן - אלא בנקודה ופסיק, כדי שיראו בהן אלטרנטיבות או גוונים. אם המדבר, למשל, על "הזכויות הלגיטימיות של הפלשתינאים" יתרגם "הזכויות הכשרות של הפלשתינאים", הרי זה כסומך ידו על כך, גם אם אינו מתכוון לכך. אם יאמר "זכויותיהם כדן" יישמע הדבר ניטרלי יותר.

הא' בלאו: אני מעמיד להצבעה את הצעת הוועדה, שם תואר: כשר, צדק, כדן; שם עצם: צדקות, כשרות.

הצבעה

בעד הצעת הוועדה - 16

נתקבלה הצעת הוועדה

למונח "לגיטימי" שם תואר: כשר, צדק, כדן;
למונח "לגיטימיות" שם עצם: צדקות, כשרות.

הא' רבין: כדי שיהיה ברור שבכך לא אסרנו את המלה הלועזית "לגיטימי", צריך לציין זאת בפרסום.

הא' אברמסון: אני מציע להקדים את העברית ללועזית.

הא' בלאו: אנחנו בפרסום נכתוב, שאפשר כך לתרגם את המונח "לגיטימי". לא יעלה על הדעת לאסור את השימוש במלה הזרה.

הא' ינאי: במשרד המשפטים מנסחים: "טענה (כזו וכזו) לא תשמש (לפלוגי) או לא תיחשב (לו) כטענה לגיטימית", והם מבקשים מלה עברית. הכוונה כאן: "כדן".

הא' רבין: אני מציע להשאיר את האפשרות של השימוש במלה "לגיטימי" בסוף, אחרי המלים בעברית.

הא' בן-חיים: השאלה היא, איך נפרסם את המונח באנגלית. הלעז יהיה כתוב בצורה שונה מאשר בעברית, שהרי הצורה של המלה בלועזית אינה שווה בכל השפות, ומה יהיה המקביל למונח זה באנגלית? השאלה היא, האם אנחנו מציעים אקויוואלנט למלה "לגיטימי". לא פסלנו ולא אמרנו שאסור להשתמש במלה לגיטימי, אלא שהאקדמיה מציעה שלושה תחליפים עבריים, אלו שהוזכרו. לדעתי אין לכלול את הלועזית, אם אנחנו רוצים לתת סיכוי למלים העבריות המתאימות, אם חושבים שהן מתאימות. אבל אם נוסיף את המלה "לגיטימי", פירוש, שאנחנו מציעים אף אותה. אם כך, מה פעלנו? אם נכלול אותה הרי אז אין בהחלטתנו טעם. תוספת זו לא תבוא בתור לועזית, כי בצד הלועזי הרי יבוא "לגיטימי". מה שהציעה הוועדה הוא הנכון: לכתוב במקום "לגיטימי" את המלים המוצעות. הוועדה לא אמרה שאסור להשתמש בלועזית. הרבה מלים לועזיות עדיין מהלכות, ואין פה החלטה האוסרת על המלים הלועזיות. לא זו הצעת הוועדה, אלא הצעתה היא להשתמש בשלוש המלים העבריות שהובאו לפנינו.

הא' בלאו: ההסברה שלך מחזקת את הדרישה לכתוב את המלה הזרה. לו הייתה המלה זהה ממש עם המלה הלועזית, לא הייתה בעיה. מאחר שיש כאן מלה, שהיא שונה מהלועזית בסיומת שלה, וזו מלה המתהלכת בציבור, מן הראוי שנאזכר אותה.

הא' בן-חיים: לפי הבנתי אין אנחנו צריכים לאשר כל מלה בין-לאומית, אם יש כנגדה מלה בעברית. נצליח בתחליף דווקא אם לא נכתוב לצדו את המלה הזרה. איני מתנגד למלה לועזית, אבל אם חושבים שיש לה תחליף עברי לא צריך לכתוב אותה לידו.

הא' בלאו: יהיה תחליף של המלה, עם סמנטיקה שונה.

הא' בן-חיים: זה לא מובן מאליו.

הא' בנודי: רצוני לחזק את דברי הא' בן-חיים. אם מקבלים מלה לועזית, היא מחייבת אותנו להחליט איך לאיית אותה, כמנהגנו במלים לועזיות. וכאן ישנה הצורה הצרפתית, הגרמנית, הסלאבית, הלאטינית והאנגלית.

הא' בלאו: על זה נדון בישיבה הבאה.

הא' ברוידא: יש הוראות של המונח "לגיטימיות" שאינן מתמצות בשלוש הצעות אלו.

הא' לוי: אחת המשמעויות של "לגיטימי", לפי המילון של וובסטר, היא "חוקי".

הא' אלדר: אם לא נגדיר את הוראתו של אחד משלושת המונחים המוצעים כתחליף למונח הלועזי האחד, רב ההוראות, נגרום מבוכה ונרבה בלבול בציבור המשתמשים. בעיתון ערב אחד אנו עשויים למצוא 'פעולה צדקה' ובעיתון ערב אחר 'פעולה כשרה', ובעיתון הבוקר תתואר אותה הפעולה כ'פעולה כדין'. ומי שירצה להימנע מן הטורח לשקול, מהו המונח העברי המכוון יותר להוראה המסוימת של המונח 'לגיטימי' יעדיף להמשיך ולהשתמש במונח הלועזי הנדון.

הא' בלאו: אנחנו חוזרים כאן על הטעות שהייתה במונח הקודם; לא מדובר במונח משפטי, אלא מדובר במונח שהוא בשימוש כללי. אנחנו מדברים על הז'רגון העיתונאי.

הא' אלדר: אני בהחלט מתכוון לשימושו הכללי ולא לשימושו המשפטי של המונח. סוף סוף גם בעיתונות וברדיו מרביתם לדבר על הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי, אע"פ שהמטבע "זכויות לגיטימיות" נטבע בקשר עניינים משפטי. במקרה זה לא רק שתמצא אומרים "זכויות צדקות" או "כשרות" או "כדין" אלא גם (וזה כמובן, עניין לפרשנות פוליטית) "זכויות חוקיות".

הא' בלאו: בנושא כזה נוח יותר להשתמש במלה שחוקה מאשר במלה לא שחוקה. זה מובן מאליו. אדם שאינו רוצה להתחייב למשהו ישתמש במלה שחוקה. אני חוזר ואומר, אנחנו לא מדברים על מונח משפטי, אלא על מונח כללי כפי שהוא.

גב' בהט: שני הוועדים היו סבורים שהמלה צֶדֶק אינה מלה נרדפת לצוֹדֶק. יכולות להיות זכויות צֶדֶק ולא צוֹדֶק. זו דוגמה כיצד בידול כזה בצורות קרובות יש בו כדי בלבול. אולי נהיה עדים בלבול זה, כשיתחילו לומר "צֶדֶק" במקום "צוֹדֶק".

הא' בן-חיים: אני מבקש שנדון במלה זו בלי עומס רגשות. על כן אני מבקש שלא נזכיר לדוגמה את "זכויות הפלשתינאים". אנחנו נתונים בוויכוח מדעי ולא מדיני. לדעתי שתי המלים, "כשר" ו"כדין", ממצות את כל העניין ואינן גוררות אחריהן את משמעות הלוואי שיש בשרש צדק. טענה כשרה או טענה כדין אינה חייבת להיות צודקת. אני מציע אפוא לקבוע "כָּשֶׁר" ו"כִּדִּין" ולוותר על "צֶדֶק".

הא' בלאו: הצבענו כבר, ושלושת התארים נתקבלו. אם אתם מסכימים שנצביע על עניין אחד, הרי הדבר היחיד שנשאר לנו הוא, אם להזכיר בין המונחים את המלה "לגיטימי", בגלל צורתה השונה, או לא. על זה בלבד נצביע, כי על דברים אחרים כבר הצבענו.

הא' אירמאי: ברצוני להציע הצעה שאינה סותרת את הקביעה, כדי למנוע בלבול בין המלים. אני מציע לכתוב "כָּשֶׁר" ו"צֶדֶק", ובסוגריים: "במשמעות כללית"; ואחר כך "כִּדִּין", ובסוגריים: "על פי דין וחוק". אז תהיה הבחנה בין "כָּשֶׁר" ו"צֶדֶק" כאשר לא מדובר בחוק, ו"כִּדִּין" כאשר מדובר בחוק. זה יהיה הסבר.

הא' בנזויד: על ההסבר הזה צריך להוסיף עוד מלה: (טענה) מותרת. כי אין זה עניין של צדקת הטענה, אלא שמותר לטעון כך.

הא' בלאו: זה חופף רק חלק מסוים של המלה הזאת.

הא' בנזויד: אבל זה חופף יותר מ"צֶדֶק" את המונח "לגיטימי". "לגיטימי" אין פירושו שאני צודק, אלא שלטעון מותר לי. טענה מותרת עונה על הכול.

הא' ברוידא: הוויכוח כאן מבליט את המפוקפק בהצעה שנתקבלה לפני דקות אחדות. אני מציע הצעה, שאפילו אינה נכונה באופן פורמאלי, אפשר שתמנע בלבול. אני מציע למחוק את המלה "צֶדֶק", מפני שהיא תהיה מקור פורה שגיאות ואי-הבנות. שערך בנפשכם פסוק שכזה: "האשה הצדקת, שיש לה דין ודברים עם בעלה הצדיק, יש לה אמנם תביעות צֶדֶק אבל הן לא צוֹדֶק".

זהו פסוק מדומה, אך הוא עשוי להיות במציאות, המלאה תביעות צדקות שהן לעתים לא צודקות.
אני מציע להפריד פה בין הצדקים.

הא' אבן-שושן: בספרות המלה "צדק" כבר מצויה למדי, דב סדן משתמש בה, וגם יעקב רבי במדורו ב"על המשמר". במילוני מופיע המונח אמנם לא במובן "לגיטימי"; זו מלה מקובלת במידה מסוימת, ואין להתעלם מכך.

הא' בנודי: לפי דעתי, כל המלים הדומות יותר מדיי הן רק מארה וקללה ומרבות קשיים, כדון העתק ועתק, הקשר וקשר, כנס וכנס וכיו"ב. זה שנים אנחנו עמלים להסבירן לקהל, ואין בהן תועלת. המלים הקרובות במשמען צריך שיהיו רחוקות במקורן ולא קרובות. הקרבה מבלבלת.

הא' אמיר: בשימוש כיום יש נטייה סנוביסטית להוציא חדש מפני ישן. כך, למשל, משתמשים במלה תקף גם כאשר רוצים להגיד תקף, כי זה יותר "אלגנטי" ויותר "חדש". אני מציע להוציא את המלה צדק.

הא' מייזלש: בהווה הבינוני פועל של צדק זה צדק.

הא' בלאו: מבחינה לגיטימית לא היינו צריכים לעסוק בצדק, כי הצבענו. אני מציע, שראשית נצביע, האם נשאיר את המונח צדק לפי הצעת שני הוועדים, או האם נשמיט את המלה צדק. אחר כך נדון במלה מתר וחקי.

יש כאן הצעה: (1) כשר; (2) מותר; (3) חוקי; (4) לגיטימי; ועל זה צריך להחליט. ראשית כול לעניין צדק, יש כאן מצד אחד נטייה להמליץ על המלה הזאת. מלה זו כבר מצויה במידה מסוימת, ומשתמשים בה. וקשה מאוד יהיה להמציא מונחים חדשים, כאשר נרתעים משורשים דומים. מצד שני, יש פחד מפני צורה זו, שמא יבלבלו בין "צדק" ו"צודק".
אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד אישור ההצבעה הקודמת, להשאיר את המלים "צדק" ו"צדקות"

4 -

בין המונחים האלה

16 -

בעד מחיקת המלים "צדק" ו"צדקות"

המונח "צדק" ו"צדקות" נמחק.

הא' בלאו: האם רוצים החברים להכניס את המלה "מתר" בין התרגומים של "לגיטימי"?

הצבעה

8 -

בעד

נגד לא הצביע איש

נתקבל אף "מתר" לתרגום "לגיטימי".

הא' אירמאי: לדעתי לא צריך להצביע על המלה "חוקי", כי היא תרגום למלה legal, ואסור לערבב את legal עם legitimate. אני מציע שלא להצביע.

הא' בלאו: אני אעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא להצביע בעד התוספת של המלה "חוקי" - 15

הוחלט שלא יצביעו על "חוקי" כתוספת תרגום.

הא' בלאו: העניין האחרון הוא, אם להוסיף "לגיטימי"; יכולים, או להזכיר את המלה "לגיטימי", בפירוש ("מלה זו, legitimate, אפשר לתרגם כך וכך"), או לא להזכירה.

הא' אברמסון: אני מציע לכתוב את התיבה באותיות עבריות.

ה צ ב ע ה

בעד הכנסת המלה "לגיטימי" בסוף ההצעה, באותיות עבריות, כאחרונה, לפי הצעת הא' אברמסון - 13 קולות, ללא הצבעה נגדית

נתקבל, שהמלה "לגיטימי" והמלה "לגיטימיות" - יכתבו אף הן.

הא' בר-אשר: על ידי זה אנחנו מבטלים את המלים העבריות.

הא' מייזלש: אני מציע להביא את המונחים במשפטים שלמים שבהם אפשר להשתמש בזה.

הא' בלאו: אנו עוברים למונח recycling "מחזור, למחזור".

ה צ ב ע ה

בעד הצעת שני הוועדים - 11

ללא הצבעה נגדית.

מחזור, למחזור - אושרו.

הא' בלאו: לשני המונחים: rush hour, prime time, מוצע מונח עברי אחד: "שעת שיא".

הא' אמיר: רצוי להבחין בין שתי ההוראות. rush hour זה שעה חמש אחה"צ בעיר גדולה, והיא שעת דחק או לחץ; לעומת זאת, prime time מובנו שיא, כמו שעת שיא של צפייה בטלוויזיה.

הא' אבן-שושן: יכולה להיות "שעת שיא בתנועה".

הא' לוי: מונח זה נדון בוועדה למונחי תעבורה, והמונח שהוצע הוא "שעת שיא". כך בקריאה שלישית עם הנמקה.

הא' בלאו: אני מציע להימנע מלהצביע על כך, כי אולי נקבל נימוקים משכנעים מהוועדה.

הא' אירמאי: זה חדל להיות מונח של הוועדה, והפך למונח כללי, כי זה מונח מקצועי, ונקבע "שעת שיא", על ידי ועדה מקצועית, למונח rush hour; לגבי prime time איני יודע.

הא' בלאו: לגבי prime time אין חילוקי דעות שזו שעת שיא, כמו שעת שיא של צפייה בטלוויזיה שזה prime time. אני מעמיד להצבעה את "שעת שיא".

הצבעה

בעד ההצעה "שעת שיא" ל-prime time - רוב קולות

נתקבל המונח "שעת שיא" ל-prime time.
לא הוחלט על התרגום של rush hour.

הא' בלאו: המלה האחרונה היום תִּחְרָה. מציעים לכתוב "תִּחְרָה" בצד "תִּחְרִים".

הגב' בהט: איני חושבת שיש מקום לדיון נוסף. כבר הוחלט שהמלה תהיה "תחרה", וזו מלה כשרה, והייתה על כך החלטה במליאה.

הא' בלאו: ברצוני להפנות את שימת לבכם לדו"ח המזכירות המדעית, סעיף ח' בסדר היום.

הא' טל: ראיתי בדו"ח, שבועדים נדונה המלה "פובליציסטן" והוצע המונח "מאמרן"; האם יש מקום לערער על מונח זה?

הא' בלאו: עוד לא הגענו בעניין זה לשני הוועדים. יש מקום רב לערער על כך.

הא' אירמאי: אני מבקש להתייחס לעמוד 4 של דו"ח המזכירות המדעית. בשורה האחרונה בסעיף 5) יש להכניס תיקון, כי חסר שם משפט הסבר, ולכן מתקבל דבר אחר לגמרי.

סעיף זה כך הוא: 5. מלות מפתח לפי ענפים של נושאי מחקר בכל התחומים על פי ה-UNESCO Thesaurus. המצע כולל כ-10,000 ערכים והוא מודפס בימים אלה. עבודה רבה נעשתה בלשכה לבדיקת החומר ולהכנת הדיון במונחים חדשים.

דו"ח המזכירות המדעית לשנת התשמ"א

- התוכן: (א) המזכירה המדעית - הדסה שי
(ב) האקדמיה ללשון העברית בירושלים
(ג) לשכת האקדמיה בתל-אביב
(ד) לשכת האקדמיה בחיפה

(א)

הוועדה לבדיקת סדרי המליאה נתכנסה ל-3 ישיבות. ההחלטות המעשיות הובאו לישיבות המנהלה (6 ישיבות בשנת התשמ"א). הוקם גוף משותף של ועד הדקדוק וועד המינוח.

בנוסף על העבודה השוטפת של תיאום העבודה המדעית השימושית, ומענה על שאלות בטלפון ובכתב, נתחזקה הפעולה המשותפת של האקדמיה בשלוש הערים. לשם כך קיימתי ישיבות ופגישות מזומנות עם עובדי המזכירות בלשכות. על ידי כך נתאפשר להביא את פרי העבודה השוטפת בוועדות המינוח לאישור בישיבות ועד המינוח (7 ישיבות), ואח"כ בישיבות המשותפות של ועד הדקדוק וועד המינוח (5 ישיבות), ואחרי כן בישיבות המליאה (6 ישיבות). רשימות מונחים שאושרו לפני התשמ"א נבדקו מחדש והובאו לאישור במוסדות המתאימים לפני פרסומן: מונחי הדמוגרפיה ומונחי הדקדוק לבתי-הספר. המילון למונחי המתמטיקה, שאושר בשנת התשמ"א, נבדק והוגה לפני מסירתו לדפוס.

בכמה ישיבות המליאה נדונו מסקנות הוועדה לעברית בת זמננו. על כל הישיבות שפורטו לעיל הוכנו פרוטוקולים, ונשלחו אל חברי האקדמיה ואל עובדי המזכירות המדעית.

ועד הדקדוק החליט על תכנית פעולתו. החילותי באיסוף החלטות ועדת הדקדוק לשם הבאתן לאישור האקדמיה, כדי שיהיה אפשר להביאן לידיעת עובדי המזכירות המדעית ולהפיצן בציבור.

פרסמתי את החלטות האקדמיה, שיש בהן עניין לציבור, באמצעי התקשורת: הרדיו, הטלוויזיה והעיתונות, וכמו-כן ב"לשונונו לעם".

נפגשתי עם חברי האקדמיה שאינם פעילים לבירור המשך השתתפותם בעבודת האקדמיה.

(ב)

האקדמיה ללשון העברית בירושלים

העובדת המדעית: הגב' שושנה בהט

דו"ח על הוועדות בירושלים בשנת התשמ"א

1. הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות:

הפג לעניינים שיטתיים סיים את הדיון על כללי הסגול בנטיית השם. לצורך זה הקדישה הוועדה כחמש ישיבות. הפרק הוגש לאישור.

הפג לעניינים שוטפים דן בעיקר בשתי בעיות: (א) שמות המסתיימים בסוף, ואינם במשקל פֶּעֶלָן, דוגמת משפטן, כלכלן, תבוסתן, כרסתן ודומיהם. (ב) ניקודן של מלים לועזיות במילוני האקדמיה.

כן דנה הוועדה בשאלות, שהפנו אליה ועדות המונחים, הציבור וכלי התקשורת, כגון: ריפויין של בג"ד-כפ"ת בראש השמות, הבאים לאחר אי- ולא-; ניקוד השם אמן ואמנות; ניקוד הצירוף הלך-דוח; ניקוד השמות סינר ומזרן. הוועדה קיימה לעניינים אלו כחמש ישיבות נוספות.

חברי הוועדה: האדונים א' אבן-שושן, י' בלאו, ז' בן-חיים, ג' גולדנברג, מ' מדן, י' שבטיאל.

2. **הוועדה למונחי הפסיכולוגיה** דנה בשני פרקים נוספים: ריגוש והניעה ופסיכולוגיה קלינית ופסיכופתולוגיה. הפרק על ריגוש והניעה אושר במליאה. הוועדה קיימה במשך השנה עשר ישיבות.

חברי הוועדה מן האקדמיה: האדונים א' אבן-שושן, ע' אורנן וא' פורת, ומן המומחים: האדונים ח' אורמאן, ג' אורתר, י' פלום.

3. **הוועדה למונחי הרפואה** החלה בדיון על המצע למונחי הגינקולוגיה. במשך השנה נתקיימו שבע ישיבות.

חברי הוועדה מן האקדמיה: הגב' ש' הראבן והא' מ' בר-אשר, ומטעם הרופאים: האדונים י' בייט, צ' פלטי, א' רוזמן.

4. **הוועדה למונחי רפואת השיניים** עומדת לסיים את הדיון על המצע, שייכללו בו קרוב לאלף מונחים. הוועדה קיימה במשך השנה שמונה ישיבות.

חברי הוועדה מן האקדמיה: האדונים א' מירסקי, א' פורת, גב"ע צרפתי, ומטעם רופאי השיניים: האדונים מ' אולמנסקי, י' גולצין, ח' דישון, י' סלע, צ' פישל. במשך השנה היו גם ישיבות התייעצות בקשר להדפסתם של המילונים בדמוגרפיה, בתפירה וברפואה (שלושת הפרקים הראשונים). בשנת התשמ"א הוציאה המזכירות בירושלים שישה דפים של "למד לשונך".

(ג)

לשכת האקדמיה בתל-אביב

העובדות המדעיות: הגב' נורית רייך והגב' ורדה שלומי.

דין וחשבון המזכירות המדעית של לשכת תל-אביב לשנת התשמ"א

א. המינוח

1. **הוועדה לזואולוגיה** (המזכירה: נורית רייך)

סה"כ: 17 ישיבות

חברים מטעם האקדמיה: האדונים ע' איתן, א"ל פאינס ז"ל, י' רצהבי; מטעם בעלי המקצוע: האדונים א' בן-טוביה, מ' גורן, מ' דור, י"ל ורנר, ל' פישלזון; לצורך דיונים מיוחדים: הגב' ב' גל והאדונים ע' אלון, י' בניהו, א' ברנס, ש' זוארץ, י' כפכפי, י' לוי, ח' לוינסון, א' פרבר.

מחומר הדיון: נידונו שמות דגי ים-סוף ושמות דגי הים התיכון; שמות דגי-הסחוס; מורפולוגיה של דגים; שינויים ותוספות בשמות העופות; שמות חסרי החוליות הימיים.

2. הוועדה לקשר ואלקטרוניקה (המזכירה: ורדה שלומי)

סה"כ: 16 ישיבות

חבר מטעם האקדמיה: הא' ע' איתן;

מטעם בעלי המקצוע: האדונים ג' אהרן, ש' גוטצייט, ד' דגני, י' היינריך, מ' שניר, מ' שקד;

לצורך דיון מיוחד מטעם מכון התקנים הישראלי: הגב' מ' אורלובה והא' ב' הראלי. מחומר הדיון: דיון במונחים ובהגדרות של פרק 09 מן המילון הבינלאומי למונחי עיבוד נתונים.

החומר הוכן להפצה (יופץ על ידי מכון התקנים הישראלי).

3. הוועדה למונחי המשרד (המזכירה: ורדה שלומי)

סה"כ: 16 ישיבות

חברים מטעם האקדמיה: האדונים ח' איזק, ע' איתן, י' בר-נון, א' פורת (חבר-כתב);

חברים מטעם בעלי המקצוע: ש' אפורי, ח' אשכולי, א' קליינמן.

מחומר הדיון: נשלחה הודעת סיכום לפרק הריהוט המשרדי (התקבלו עליה הערות); התאשרו במליאת האקדמיה 20 מונחים ממונחי המשרד והופצו בציבור; הוכנה לאישור מוסדות האקדמיה רשימת ששת הפרקים הראשונים מן המילון.

4. הוועדה למלים בשימוש כללי (המזכירה: ורדה שלומי)

סה"כ: 9 ישיבות

חברים מטעם האקדמיה: האדונים א"ל פאיאנס ז"ל, ויבלחט"א ח' איזק, ע' איתן, א' פורת (חבר-כתב), י' רצהבי;

מטעם בעלי המקצוע: הא' י' רבי.

מחומר הדיון: במליאות האקדמיה התאשרו המלים האלה: קְעוּנוֹעַ (=קאראוואן); קולנוֹעַ רָכָב (...דרייב-אין); מַחְנָאוֹת (=קמפינג); אֶתֶר מחנאות; צִיד (ל)מחנאות; יצא למחנאות; מַחְנָאִי; המחאת נוסעים (=טְרוֹוֹלֶרס צ'ק); מְדוּר (במלון) (=סוויטה); תֶּשֶׁר (=טיפ); שְׂדוּלָה (לובי); שְׂדָלָן (=לוביסט); שְׂדָלְנוֹת (=לובינג); קְלָטָה (=קאסטה).

נדון הצורך במציאת תחליף עברי לנוֹרְמַאליזאַצִיָה; נשלחו הודעות סיכום ובהן המלים: תקרה; רצפה; מאניפולאציה; לגיטימי; קומפאקטי; פְּרֹפֶּמֶרִיָה; גאלאנטריה; חנות דילקאטֶסִים; קולקציה; ראקציה; קוֹאֲלִיצִיָה; אופוזיציה; ניטראלי; קאדנציה; סקיטבורד; טוֹאֶלֶט.

ב. השירות לציבור

הושטה עזרה לשואלים בכתב ובטלפון בענייני מינוח, ניקוד, ניסוח, כתיב, המרת שמות.

נשלחו הערות תיקוני לשון למשרדי הפרסום, אשר פרסמו מודעות לקווית.

ג. שונות

1. התקנת מאמרי "לשונונו לעם" לדפוס

ועדות מונחים משותפות לאקדמיה ולמכון התקנים הישראלי בתל-אביב

א. הוועדה להגדרת מונחי טקסטיל:

הוועדה התכנסה בהתשס"א ל-8 ישיבות. מטעם האקדמיה השתתפו בה האדונים ע' איתן וי' בן-נון. נדונו 3 פרקים: (1) מונחי טוייה וחוטרים; (2) מונחי ציוד סקנאות; (3) מונחי סלילה.

ב. הוועדה להגדרת מונחי שידורים לציבור (רדיו וטלוויזיה):

בשנת התשס"א היו 8 ישיבות. מטעם האקדמיה השתתפו בהן האדונים ע' איתן וי' בן-נון. הוועדה מנסחת הגדרות למונחים שבפרק 6 מן המילון מס' 60 של הוועדה הבין-לאומית לאלקטרוטכניקה (IEC). המונחים העבריים האלה כבר אושרו במליאת האקדמיה לפני שנים אחדות (בישיבה ק"ח מיום כ"ח בניסן תשל"ב; זיכרונות יט-כ, עמ' 76), אבל אגב דיון בהגדרות הוצעו שינויים בקצת מונחים, ואלה טעונים אישור האקדמיה.

ג. הוועדה להגדרת מונחים בעיבוד נתונים אוטומטי:

היו 16 ישיבות. השתתפו בוועדה זו מטעם האקדמיה האדונים ע' איתן, צ' בושריה וי' בן-נון. בשנת התשל"ו (1975) כבר פרסם האיגוד הישראלי לעיבוד אינפורמציה (איל"א) מילון עברי-אנגלי ארעי למקצוע, ובו כ-1,700 מונחים, שהציעה ועדה מטעם האקדמיה ואיל"א. הוועדה מטעם האקדמיה ומכון התקנים משתמשת במילון איל"א, אך תפקידה להכין נוסח עברי של מילון מקצועי מקיף הרבה יותר, הוא המילון של הארגון הבין-לאומי לתקינה (מס' 2382) משנת 1977.

(ד)

לשכת האקדמיה בחיפה

העובדים המדעיים: הא' יעקב לוי והגב' ענת קלין (הא' יוסף בן-נון פרש).

דו"ח פעילות לשכת חיפה לשנת התשס"א

א. עבודת הוועדות

1. הוועדה למונחי התכנון המרחבי - נותרה ישיבה אחת לסיום הדיון בקריאה השנייה. הוחל בהכנת הודעת הסיכום.
חברי הוועדה הם האדונים י' אלון, י' כהן, י' לוי (מזכיר), ג' לנדאו, מ' מאיר-ברדנץ, מ' מיסס (נציג האקדמיה), א' פיקרצ'יק, ז' נאוה (כתב), א' פרידיונג (כתב).

2. הוועדה למונחי השיתוך סיימה את עבודתה והגישה הודעת סיכום.
חברים בוועדה האדונים י' בן-נון (מזכיר), ל' גל-אור, י' וייט, י' יהלום, ע' יניב, י' מנצור (נציג האקדמיה), מ' רפאל, מ' אונץ (כתב), פ' קלמר (כתב), ד' קרן (כתב), א' ישראלי (כתב).

3. הוועדה למונחי האקוסטיקה סיימה את עבודתה והגישה הודעת סיכום. חברים האדונים ש' אירמאי (נציג האקדמיה), י' בן-נן (מזכיר), ד' יצחקי, נ' לרמן, מ' מיקם (נציג האקדמיה), ב' פרת, ל' שאודינישקי, מ' שליט, א' שמעוני, א' ברש (כתב), ד' דגני (כתב).

4. הוועדה למונחי המעבדה הכימית סיימה את הקריאה הראשונה. נשלח סיכום לחברי האקדמיה ולאנשי המקצוע. בתוך חודש תחל הוועדה בקריאה השנייה. חברים בוועדה האדונים ד' בן-ישי, נ' ולצמן, א' מנדלבאום, י' מנצור (נציג האקדמיה), ע' קלין (מזכירה), מ' שור, מ' בן-יאיר (כתב), א' לבנה (כתב), א' ליטן (כתב), ש' פינחס (כתב).

5. הוועדה למונחי התעבורה מקיימת ישיבות תכופות במצע המורחב. הקריאה הראשונה תסתיים לאחר כשלוש ישיבות נוספות. חברים בוועדה האדונים ש' ארביט, י' בן-נן, ב' הרשברג, ד' לינק, ע' לנדאו, י' מנצור (נציג האקדמיה), א' שקלרסקי, י' לוי (מזכיר).

6. הוועדה למונחי הפיסיקה המודרנית - המצע הראשון נדון בקריאה ראשונה, אך הורחב לאחרונה ויודפס מחדש בימים הקרובים. חברים בוועדה האדונים ש' אירמאי (נציג האקדמיה), ק' אלטמן, י' בן-נן (מזכיר), ד' יצחקי, נ' לרמן, ג' עילם, ב' פרת, א' שמעוני, ב' שפירא, י' אונא (כתב).

ב. הכנת מצעים

1. מונחי ההנדסה הכימית - המצע הוכן ויודפס בקרוב.
2. מונחי הפיסיקה, חלק ו': תרמודינמיקה ומעבר-חום - המצע הוכן והוא נערך לדיון בימים אלה.
3. מונחי הצבעות - הוכן מצע מורחב. טרם הודפס.
4. מונחי הטיחה יידונו מחדש עם מונחי הצבעות.
5. מלות מפתח לפי ענפים על פי UNESCO Thesaurus. המצע רחב מאד והוא מודפס בימים אלה. עבודה רבה נעשתה בלשכה לבדיקת החומר.
6. הוחל בהכנת מצעים למונחי הבנייה ועבודות עפר.

ג. פעולות שונות

1. ניתן ייעוץ בעל-פה ובכתב לפונים לעזרה לשונית.
2. הלשכה מקיימת קשר הדוק עם מכון התקנים הישראלי בכל התחומים. בכלל זה השתתפות בישיבות ועדות מכון התקנים.
3. נמשכה הוצאת דפי לקט מונחים מקביעות האקדמיה בידעון השבועי של הטכניון.
4. עובדי הלשכה משתתפים בישיבות האקדמיה השונות בענייני מינוח.

ד. מילונים בדפוס

המילון למונחי המתמטיקה:

כתב-היד הסופי להדפסת המילון הוכן ונשלח לעיון לשכות האקדמיה. חברים בוועדה האדונים א' אורנשטיין, ש' אירמאי (נציג האקדמיה), י' בן-נן (מזכיר), א' מרקוס, ה' מינץ, י' נבות, א' ניב, א' רן, ר' שרם, ע' אלטשולר (כתב), ג' פנואלי (כתב), ג' שוורץ (כתב), ש' שלח (כתב), ח' חנני (כתב), מ' ידן (כתב), והגב' ח' תלמי (כתבת).

הישיבה המאה חמישים ושש - המאה חמישים ושבע (קנ"ו-קנ"ז)

ביום רביעי, כ"ח בניסן התשמ"ב (21 באפריל 1982), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים א' אבן-שושן, ש' אברמסון, ש' אירמאי, י' בלאו (יו"ר), ז' בן-חיים, א' ברוידא, מ' מדן, ש' מורג, א' מירסקי, ע"צ מלמד, א' פורת, מ"צ קדרי, י' רצהבי וי' שבטיאל.
החברים היועצים האדונים ח' איזק, א' אלדר, א' אמיר, הגב' ש' הרבון, הא' מ' ולנשטיין וא' טל.
נכחו אף גב' חנה כצנשטיין, עמיתתו של פרופ' ש' ייבין ז"ל, ופרופ' ישראל ייבין, בן משפחתו.
עובדי האקדמיה, הגברות ש' בהט, ע' קלין והאדונים א' בנדויד, י' ינאי וי' לוי.

התנצלו: האדונים ע' איתן, א"א אורבך, נ' ברגרין, ג' גולדנברג, א' דותן, א' מגד, מ' מייזלש, ש' מלצר, ד' סדן, ח' רבין וא' רובינשטיין.
נעדרו: הא' א' הלקין וש' הלקין (מחלה), ח"י פולוצקי, י' שלו, מ' שלי (מחלה), מ' בראשר, ד' טנא, מ' מיקם (מחלה), י' מנצור, י' סמילנסקי, ד' פגיס, ע' פליישר וי' פליקס.
הא' ע' אורנן וגב"ע צרפתי - בחו"ל.

- סדר היום:**
- א. אזכרה לחבר האקדמיה, הפרופ' שמואל ייבין ז"ל
 - ב. ברכות והודעות
 - ג. ניקודן של מלים לועזיות בלשוננו
 - ד. מונחי פסיכולוגיה

א.

הא' בלאו: חברים נכבדים,
ביום א', ה' באדר (28 בפברואר 1982), הלך לעולמו הפרופ' שמואל ייבין, ארכיאולוג, מורה, אחד החברים הוותיקים של האקדמיה, לפנינו עובד האקדמיה ואחר-כך אחד החברים המרכזיים שלה.
(הנוכחים מכבדים בקימה את זכרו של הפרופ' שמואל ייבין ז"ל).
חברנו, הא' מ' מדן, יאמר דברים לזכרו של שמואל ייבין ז"ל.

דברים לזכר שמואל ייבין ז"ל

לא ארבה לדבר בידעיותי ובפועלו המחקרי של שמואל ייבין במקצועות שבהם קנה לו את שמו בעולם המדע והחכמה. אך אציין, שהיו בהם מקצועות שרבים העוסקים בהם, כגון ההיסטוריה והארכיאולוגיה של תקופת המקרא, האפיגראפיקה של הלשונות השמיות, כלומר חקר הכתובות ועממן תולדות הכתב. והיו בהם מקצועות ותחומים, שמעטים הם העוסקים בהם בקרבנו, כגון הלשון המצרית וספרותה העתיקה על כל התחומים והנושאים הנלווים לפרשה מסועפת זו, כגון הכתבים המצריים העתיקים למיניהם, האמונות המצריות, המשטרים השונים והמתחלפים במצרים ועוד. בתחומים אלה היה מן החכמים והחוקרים העבריים הראשונים והספורים. משהו כזכר לכך וכעדות לכך נמצא במאמרי שבכתבי עת עבריים ולועזיים, בערכים שבאנציקלופדיות ואף בקצת המאמרים ב"לשונו" שפרסם.

כוונתי בדברי האזכרה שקיבלתי עליי לא לכל אלה, אלא לפועלו בתוכנו – בוועד הלשון בשעתו ובאקדמיה ללשון העברית, שהיה ממייסדיה ומחבריה הראשונים.

בכל התחום הזה ראשית פועלו של ייבין – בתפקידו כמזכיר מדעי בלשכת ועד הלשון בתל-אביב, המשכו כחבר ועד הלשון – בוועדות ובוועד המרכזי ובוועד המכין לייסוד האקדמיה – ושיאו באקדמיה גופה למן ימיה הראשונים ועד יומו האחרון.

רמזתי לתפקידים השונים האלה, כדי להמחיש לפנינו את התחום הארוך והרחב של פעולתו בקרבנו. ובאמרי "פעולתו" – רצוני לומר פעולתו ממש, כפשוטה וכמשמעה של המלה פעולה. לא הייתה זו חברות סתם, אלא עבודה ממש, בכל יום ובכל שעה.

בארבעה תחומים בעבודת האקדמיה הצטיין והתבלט ייבין:

האחד – זה תחום המינוח המקצועי. הוא פעל כחבר בוועדות רבות שבתחומים שונים במדעי הרוח, במדעי החברה, בטכנולוגיה, בחיי המעשה ובענייני יום יום הרגילים. הוא שימש כחבר, ושנים רבות כיושב-ראש של ועד המינוח, הוא הוועד המרכזי, המתכנן והמכוון את פעולותיהן של ועדות המונחים הרבות. ועניינו היה – שהמינוח יהיה מדויק וחד-משמעי, ושיהיה אחיד, עד כמה שניתן, ולא יהיה סותר קצתו את קצתו או מסיג קצתו את גבול קצתו.

התחום האחר, שהעסיק את מחשבתו ואת מעשהו של ייבין – זו מלאכת התקינה, כלומר קביעת התקנים המעשיים של העברית שלנו: כללים אחידים בכתב, בתעתיק מעברית ללועזית ובתעתיק מלועזית לעברית. כל אלה קובעים את דמותה של העברית בעיני רואיה, כשהיא מונחת לפנייהם על גבי הנייר או על גבי הכותל. לא בכל הפרטים של כללים אלה הייתה דעתו כדעת חבריו, לא בכולם יכול כל אחד ואחד להסכים לדעתו – והוא היה עומד על דעתו וקשה בוויכוח – אבל משתקבלה החלטה, לא היה כמוהו מי שידקדק כל כך בקיומה על כל מה שנובע ומשתמע ממנה. מדקדק עם עצמו ומדקדק עם זולתו.

עקיבות והקפדה – אלה היו התכונות הבולטות ביחסו אל כל עבודה שנגע בה ואל כל קביעה שנקבעה ונעשתה מחייבת מכוח החוק והתקנות.

ומשהו על דרך עבודתו בתוכנו. אין צורך לומר, שהיה מדייק ובא לכל ישיבה של ועדה, של ועד, של מליאה – כל עוד היה כוח גופו עמו. ואין צורך לומר, שהשתתפותו בכל ישיבה ובכל פגישה הייתה פעילה ביותר. זאת ראו הכול. יותר מכך. אין לך חוזר או הודעה או זיכרון דברים של ועדה או של גוף אחר שהתכנס, שלא קרא אותו ייבין קריאה מדוקדקת ומעולה מראשו ועד שורתו האחרונה. והיה תובע שיישלחו אליו גם זיכרונות דברים של ועדות שלא היה חבר בהן, כדי לדעת מה נעשה בהן, וכדי להעיר מה שיש לו להעיר על כך. והיה נוהג להחזיר את גוף הפרוטוקול או החוזר, כשהוא מלא הערותיו לכל סעיף, והיה מבקש, שיחזירו לו את המסמך לאחר שיראו את הערותיו וישתמשו בהן. והיו לו תיקים

תיקים של כל ועדה, שבהם היה שומר את החומר, וכשהיה בא לשיבה לא היה מביא עמו רק את ההזמנה או את החומר שנשלח אל החברים לשיבה זו, אלא תיקים מלאים, שעל פי המסודר בהם תמיד היה בידו לציין, להשוות, לרמוז, להפנות אל דברים שנאמרו או שנדונו לפני שנה ולפני שנתיים באותו עניין.

התחום השלישי שהקפיד בו ייבין ושעשה בו הרבה, ושהיה בו ממעצב העיקרי של דרך עבודתה של האקדמיה - זה עניין התיאום שבעבודת הוועדות והוועדים, סדרי העבודה ונהליה. כל התהליכים המקובלים אצלנו למן תכנון עבודתה של ועדה מסוימת, הזמנת חומר מאת מומחים מקצועיים, בדיקה מה מחומר זה כבר נידון בעבר או מצוי בספרות מקצועית בעברית, דרכי הבאת החומר לדיון ראשון בוועדה, הודעת מסקנותיה והצעותיה לחברי האקדמיה ולאנשי מקצוע שמחוץ לוועדה, הכנת הדברים לקריאה שנייה בוועדה לאור הערות שנתקבלו, סיכום הקריאה השנייה, חוזר נוסף, הבאת הדברים לפני ועד המינוח או לפני ישיבה משותפת של שני ועדים, סינון הדברים, ריכוז השאלות הצריכות הכרעה במליאה - כל התהליכים האלה במידה רבה זכותו של ייבין ומחשבתו משוקעות בהם. עניין נא בכרכי זיכרונות האקדמיה בדיונים על דרכי העבודה ותמצאו שם אותו כראש המדברים בכל מקום.

והתחום הרביעי של פעילותו - לא מדעי כל כך, אלא מעשי. אמרכלות האקדמיה - גם כאן הרבה מפעולתו ומחשבתו של ייבין מושקעים. הוא שימש שנים הרבה כיושב ראש הוועד האמרכלי: קבלת עובדים, תנאי העבודה, השגת אמצעים והוצאתם. בכל אלה ראתה את ייבין המדייק והמקפיד. ובשנים ההן היה מצבו של המוסד קשה ודחוק, והיה ייבין מדייק בכל פרוטה ובכל מאה. הקפדה וקשיחות ציינו את דרכו. היו שנים בסוף ימיו של ועד הלשון ובראשית ימיה של האקדמיה, שהייתי צריך לדון עמו: הוא מצד המנהלה, ואני מצד העובדים. וידעתי כי בעל דין קשה לפניי. אבל זה לא הפחיד אותי ולא ייאש אותי. כי זאת ידעתי: בעל דיני לא רק קשוח הוא, אלא גם אדם ישר לב ובעל היגיון. קשה לשכנעו בצדקת תביעותיך, אבל אם יעלה בידך להסביר את עמדתך ולהראות את צדקתה - הרי הוא בידך. הוא יודה על האמת, וישתדל לעשות מה שמתחייב ממנה, ויעשה זאת בכל עקשנותו ומסירותו.

כזה היה ייבין. הקפיד עם אחרים והקפיד עם עצמו. מבעד לקשיחות הגלויה היו יושר וטוב-לבב וידידות אמת. ישר באדם. לא "עיקש" אלא "הולך נכוח".

רבותיי מכובדיי. אם מניתי מקצת שְׁבָחִיו של ייבין, לא מניתים לשם שבחי ייבין בלבד, אלא בעיקר לשם לקחי ייבין: מה אנו יכולים ונתבעים ללמוד מדרכיו. אם השתדלתי שלא להתעצל בהספדו, לא היה זה לשם הספד בלבד, אלא משום "והחי ייתן אל לבו".

מנחם אבלי ציון ינחם את רעייתו היקרה מב"ת, את בנו ואת כל המתאבלים באבל זה.

הא' בלאו: אני מכריז על הפסקה של חמש דקות.

ב.

הא' בלאו ("יו"ר): בחג הפורים מלאו שמונים שנה לחברנו הא' סדן. אנו מצטרפים לרבים שחוגגים את שנת השמונים שלו.

כמה ימים אחר-כך, ביום טוב שני של גלויות, אבל עשר שנים לפני כן, נולד חברנו הא' ברגרין, שמלאו לו עכשיו תשעים שנה. קובץ של מאמריו יצא לאור ב"לשונונו לעם". עכשיו יצא קובץ שני לקראת יום הולדתו התשעים. כולנו מצטרפים לברכות לחברנו ברגרין.